

INVULLING BESTEMMING NATUUR IN BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED JACOBSWOUDE

Voorstel voor percelen kad. 2153 en 3438 Leimuiden

Toelichting bij vergunningaanvraag

Concept

Bureau LandLeven Culemborg, april 2012

ruimtelijke ordening, natuur, landschap, gebiedsontwikkeling

INVULLING BESTEMMING NATUUR IN BESTEMMINGSPLAN BUITENGEBIED JACOBSWOUDE

Voorstel voor percelen kad. 2153 en 3438 Leimuiden

Toelichting bij de aanlegvergunningaavraag

Rapport nr. 1220R2
Concept rapport

Opdrachtgever:
Jachtwerf Jan Kok

Opdrachtnemer:
Bureau LandLeven
Parklaan 103
4102 EC Culemborg
0345-533300
info@bureaulandleven.nl
www.bureaulandleven.nl

Culemborg, april 2012

Inhoud

De inhoudsopgave is leeg, omdat geen van de alineastijlen die in het infovenster 'Document' zijn geselecteerd, in het document worden gebruikt.

1 Inleiding

Afb. 1 en 2:
Ligging van de
jachtwerf van Jan
Kok en (2) een
indicatie van de
situatie in 2007

1.1 DOEL

Jachtwerf Jan Kok ligt buitendijks bij de Grietpolder aan de Ringvaart van de Haarlemmermeer, ongeveer midden tussen Leimuiden en Oude Wetering en direct ten noorden van de zgn. Muizenstaart. Twee natuurpercelen, ten westen van de haven van de werf zijn bij de werf in eigendom. Het betreft de percelen 2153 (geheel) en 3483 (voor ongeveer 1/3 deel). De twee percelen worden van elkaar gescheiden door een brede sloot. Op perceel 2153 is in 2007 baggerspecie gestort uit de haven van de werf. Dit is overigens in de loop der jaren vaker gedaan. Tot een aantal jaren geleden stond op beide percelen veenbos. Het veenbos op het voorste perceel, was al in 2005, dus al vóór de stort van de bagger sterk in verval. Veel bomen waren omgevallen of stonden op het punt om om te vallen. Anno 2012 kan perceel 2153 omschreven worden als ruigte (sterk vervallen veenbos) met een bosrand.

Volgens het (oude) bestemmingsplan Buitengebied Jacobswoude rust op beide percelen de bestemming Natuur. De bestemming Natuur omvat in dit bestemmingsplan een aantal verspreid liggende gebiedjes. Deze gebiedjes zijn voornamelijk langs water liggende cultuurlandjes in verschillende mate van verwildering, verrommeling of gericht beheer. De bestemming N is in het bestemmingsplan niet nader omschreven. Wel staan in het bestemmingsplan verboden opgesomd voor wat blijkbaar gezien wordt als gevaar voor de bestemming.

In 2007 is door de jachtwerf een aanlegvergunning-aanvraag ingediend bij de gemeente om bagger vanuit de naastgelegen haven te mogen storten op perceel 2153. De ophoging gaat gepaard met natuurontwikkeling op het terreintje en verbetering van de toegankelijkheid van de percelen. Dhr. Kok wil namelijk de bestemming N op verantwoorde wijze gestalte geven en daarbij de toegankelijkheid van het terreintje vergroten. Daartoe zijn een aantal werkzaamheden noodzakelijk die in dit document beschreven en toegelicht worden.

1.2 OPDRACHT EN RANDVOORWAARDEN

Dhr. Kok wenst voor de twee percelen een plan waarin de bestemming Natuur op een verantwoorde en beleefbare wijze wordt ingevuld en toegankelijk gemaakt wordt, met een ontwikkelings- en/of onderhoudsplan. Dit wordt uitgewerkt in een plan waarin rekening wordt gehouden met:

- Afdichting van de haven, die nu door perceel 2153 heen naar de Ringvaart lekt.
- Voorkomen van oeverafslag door de golfslag in de druk bevaren ringvaart.
- de gerechtvaardigde belangen van de omwonenden, met name van de woonbootbewoners in de naastgelegen Muizenstaart.
- De cultuurhistorie van het gebied als uitgangspunt nemen.

Verder dient het plan te voldoen aan de voorschriften uit het in 2007 vigerende bestemmingsplan. Volgens dit bestemmingsplan zijn gronden met de bestemming natuur bedoeld voor behoud of herstel van aldaar voorkomende bodem- en oevervegetaties en andere waarden van natuur en landschap.

Gebouwen of andere bouwwerken mogen er niet worden gebouwd.

Verder is het verboden zonder aanlegvergunning van B&W of in afwijking van een dergelijke vergunning te stellen voorwaarden de navolgende werken uit te voeren of aan te leggen:

- bestrating en oppervlakteverhardingen
- aanleg ondergrondse of bovengrondse transportleidingen voor etc.
- aanleg ondergrondse constructies
- aanleg oeverbeschoeiingen, kaden of aanlegplaatsen
- aanleg van dijken of andere taluds of de overgrazing of ontgraving van bestaande dijken of taluds
- aanleg waterlopen of overgrazing, verruiming of demping van bestaande waterlopen,
- verwijdering van bomen of andere opgaande beplanting alsmede beschadiging of verwijdering van oevervegetaties
- ontginnen of scheuren van graslanden
- aanplanten van boscomplexen
- slaan van meerpalen of het aanbrengen van andere zaken die geschikt zijn voor het afmeren of aanleggen van boten.

Bovenstaande vergunningplichtige activiteiten zijn alleen toelaatbaar als er geen onherstelbare schade wordt toegebracht aan bodem- en oevervegetaties en andere waarden van natuur en landschap. Een aanlegvergunning mag niet worden verleend dan na ontvangst van een advies van de natuur- en landschapsdeskundige

Binnen deze kaders dient een plan te worden ontwikkeld dat aan de wensen van de werf voldoet.

1.3 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 gaat in op de geschiedenis van de percelen en de ecologische waarden ervan. De gegevens uit hoofdstuk 2 worden gebruikt in hoofdstuk 3, waar het ontwerp wordt beschreven en toegelicht. Hoofdstuk 4 gaat tenslotte in op het toekomstige beheer van het perceel.

2 Onderzoeksgegevens

Unknown
11 apr. '12, 09:24
Tekst toegevoegd

2.1 INLEIDING

Om natuur te ontwikkelen die recht doet aan de cultuurhistorie van het gebied dient er inzicht te zijn in zowel de cultuurhistorie als de ecologische potenties van het perceel. Juist uit de cultuurhistorie zijn denkrichtingen voor de ecologische potenties te destilleren. Om die reden wordt nu eerst ingegaan op de cultuurhistorie en in paragraaf 2.3 op de ecologische potenties en het bijbehorende beheer.

2.2 ONTSTAAN LANDSCHAP EN PERCEEL

2.2.1 Het begin van de jaartelling

Na de laatste ijstijd steeg de zeespiegel en daarmee ook de grondwaterstand in het westen van Nederland. Ook ontstond langs de Noordzeekust een vrijwel gesloten stelsel van strandwallen. Achter de wallen stagneerde zoet water. Daardoor ontstond parallel aan de kuststrook, achter de strandwallen, een veenmoeras met daarin een aantal grote plassen, dat steeds verder naar het oosten uitgroeide. Eerst groeide in het water, via een verlandingsproces, laagveen en daar bovenop ontwikkelde zich vervolgens hoogveen. Het landschapsbeeld werd bepaald door een aantal uitgestrekte hoogveeneilanden, die als een soort flauw bollende kussens in het gebied lagen. Tussen de veenkussens door stroomden rivieren en riviertjes, waaronder de mogelijk ook de Drecht en de huidige Muizenstaart (die toen nog lager dan het land lagen) met daarlangs smalle, kleiige oeverwallen. De riviertjes voerden het water af richting de toenmalige Zuiderzee. De Oude Rijn was in die tijd bij Katwijk al behoorlijk verzand, waardoor afvoer naar de Noordzee erg moeilijk was. Om de Oude Rijn te ontlasten werd de Oude Wetering gegraven, die het Rijnwater vanaf het huidige Alphen aan den Rijn via de Woudwetering en het Braassemermeer afvoerde naar de meren die later het Haarlemmermeer vormden. De rivieren waren van oorsprong getijdereken waar door de voortdurende stroming geen veen kon groeien. Door een open verbinding met de Zuiderzee was er sprake van enige getijdewerking op de riviertjes. Bij deze rivieren was voor de planten meer voedsel beschikbaar. De omstandigheden waren niet zo extreem als op de hoger gelegen veenkussens, zodat langs de riviertjes moerasbos tot ontwikkeling kon komen. In de Middeleeuwen brak de zee door de strandwallen heen waardoor het veenmoeras minder geïsoleerd kwam te liggen. Het veengebied werd droger doordat het oppervlaktewater sneller kon worden afgevoerd richting Noordzee. Het veengebied werd daardoor aantrekkelijk voor menselijke bewoning. En dat gebeurde ook: in enkele eeuwen tijd is het uitgestrekte moerasgebied door boeren in bezit genomen.

2.2.2 De ontginning van het veengebied

Al in de Romeinse tijd, werden hier en daar kleine delen van het veengebied ontgonnen. Echter, pas vanaf de 10e eeuw werd de ontginning grootschaliger. De eerste kolonisten verschenen toen. Ze bouwden hun boerderijen op de kleiige oeverwallen langs de rivieren. Vanaf de oeverwallen werden sloten en greppels gegraven, loodrecht op de rivieren, naar de centrale delen van het veen: de hogere delen van de veenkussens. De percelen land tussen de sloten werden smal gehouden, zodat het water snel weg kon. In de 12e en 13e eeuw werden ook de hoogste, centrale delen van de grote veeneilanden ontgonnen. Als ook de Muizenstaart een veenrivier is geweest, dan heeft deze mogelijk ook als ontginningsbasis gediend en zijn er greppels in het veen gegraven in vrijwel noordelijke richting, de huidige Haarlemmermeerpolder in.

2.2.3 Bodemdaling

Na de ontwatering (via de sloten) en de ontginning kon men landbouw bedrijven op het veen. De landbouw kwam er tot bloei, vooral omdat het veen in eerste instantie zeer geschikt was voor akkerbouw. Wat men niet had voorzien, was de bodemdaling als gevolg van de ontwatering, door oxidatie en inklinking, met ruim een halve centimeter per jaar! Daardoor bleek steeds weer diepere ontwatering nodig. Rond 1300 was het gebied daardoor alleen nog maar geschikt als grasland. Het gebied werd zo'n 200 jaar lang als grasland gebruikt, maar rond 1500 was het veen zo ver ingeklonken dat het zelfs moeilijk werd om het nog als weidegebied te handhaven. De tot 1300 welvarende landbouw ging door de hierboven geschetste ontwikkeling tussen 1300 en 1500 achteruit. Zeker na 1500 moesten de boeren op zoek naar neveninkomsten. Dit onomkeerbare proces ging door totdat het waterpeil in het veen net zo laag kwam als het hoogste waterpeil in de riviertjes. Om toch landbouw te kunnen uitoefenen werden langs de riviertjes vaak dijkjes aangelegd. In die dijkjes plaatste men houten kokers met schotten, om zo de sloten zo bij eb leeg te kunnen laten lopen en instroming bij vloed te verhinderen.

Zo ontstond langzamerhand een belangrijk kenmerk van het landschap wat we nu kennen: de hoog gelegen riviertjes tussen dijken in het omringende, lager gelegen veenweidelandschap of droogmakerijlandshcap (zie verderop). De dijkjes langs de veenrivieren waren oorspronkelijk smal en stijl. Iedere boer moest met handkracht het stuk dijk onderhouden dat grensde aan zijn land, de zogenaamde verhoefslaging. De komst van de windmolen, vanaf de 16e eeuw, veranderde veel. Het peil in de poldertjes werd nu beheersbaar. Elke polder had minstens één windmolen, maar vaak twee tot vier.

2.2.4 Turfwinning, doogmakerijen

Afb. 3
Veenwinning met
de baggerbeugel

Rond 1500 wonnen de boeren al turf uit het veen voor eigen gebruik. Ook in de omliggende steden werd de goede brandkwaliteit van turf ontdekt, waardoor in de veertiende eeuw de vraag naar turf steeg. De boeren wonnen eerst alleen de 'droge' turf, die boven de grondwaterspiegel lag. Toen

echter omstreeks 1530 de baggerbeugel uitgevonden werd, kon men ook het veen onder de grondwaterspiegel gaan winnen door het op te baggeren. Men legde het veen op de akker (legakker) om te drogen. De oorspronkelijke sloten werden zo steeds breder en de akkers steeds smaller, totdat er brede waterplassen (petgaten) lagen met daartussen nog smalle stukjes veen. Uiteindelijk werden de legakkers zo smal dat stormen de rest konden doen: de legakkers werden weggeslagen waardoor de petgaten werden samengevoegd tot grote plassen, zoals nu nog de Westeinderplassen, het Braassemermeer, maar ook de huidige Haarlemmermeer en de huidige Grietpolder werden zo grote plassen. Het Haarlemmermeer is ontstaan uit drie meren die door het wegslaan van legakkers uiteindelijk aan elkaar vast groeiden. Ook daarna breidde het Haarlemmermeer zich verder uit door oeverafslag. De kaart op de volgende pagina uit ongeveer 1750 geeft de verschillende fases van oeverafslag weer in de omgeving van de werf. In 1725 had het meer ongeveer de huidige oever bereikt, waar nu de werf op ligt.

Afb. 4. Kaart die
aangeeft hoe het
Haarlemmermeer
zich ontwikkelde
volgens Melchior
Bolstra. Bron:
Wikipedia.

Vermoedelijk was de strook land waarop nu de werf staat rond 1600 een smalle strook land van enkele honderden meters breed tussen twee plassen. Midden in die strook land liep dan een veenriviertje, waar de Muizenstaart een restant van is.

Rond 1629 werd de Grietpolder drooggemaakt, nadat eerder de dijk was aangelegd. Vanaf toen grensde het gebiedje aan de zuidzijde weer aan land, terwijl aan de noordzijde de oeverafslag door het Haarlemmermeer nog doorging.

De kaart op de volgende pagina illustreert dit. In die tijd liep de Muizenstaart nog door tot ter hoogte van de Leimuiderbrug. Het kaartje doet vermoeden dat de rafelige afgeslagen oeverlijn op een gegeven moment door mensen is recht getrokken. De uitsnede laat zien dat de gronden van de huidige werf gedeeltelijk moerasland waren en gedeeltelijk landbouwgrond. Landbouwpercelen en buitendijkse moerasige gronden werden van elkaar gescheiden door een grillig verlopend dijke, waarschijnlijk de voorloper van de dijk van de Grietpolder.

Afb. 5 Kaart, 'zijnde een gedeelte van de Bedijkte Grietpolder onder Leijmuiden met voorlanden langs de Haerlemmer ofte Leijdze Meer : benevens den afsteek van dien zeedert den Jaare 1740 tot in 1766 : tot het rapport van junij 1770' (Bron:

Rond 1840 werd de dijk van de Haarlemmermeer aangelegd. Alles wijst erop dat de dijk ter hoogte van de werf in het toenmalige meer is aangelegd en dat het bovenland waar de werf op ligt de oude oever van het Haarlemmermeer is. Feitelijk is de ringvaart daarmee een restant van het oude meer. Met de aanleg van de dijk en het droogmaken van de Haarlemmermeer stopte de oeverafslag. De bovenlandjes bleven liggen zoals ze waren. De veenrivieren (Muizenstaart?) en sloten werden regelmatig gebaggerd. De bagger werd op de percelen gestort en droeg bij aan de voedselrijkdom van de grond.

Toen het perceel - door verder zakking en door het grote concurrerende aanbod van landbouwgrond in de Haarlemmermeer - ook niet meer geschikt was als veenweideperceel, is het waarschijnlijk verlaten en verwaarloosd en ontstond het veenbos/broekbos, zoals dat er nu nog staat.

2.2.5 De laatste decennia

De meeste bovenlandjes zijn inmiddels in eigendom van aanwonenden of andere burgers gekomen, die de bovenlandjes naar eigen smaak inrichtten tot kleine tuintjes of buitenverblijfsjes. Dit leverde een zeer gevarieerd, maar ook rommelig beeld op langs de oevers van de Ringvaart en andere wateren met bovenlandjes. De natuurwaarden die zowel in het veenweidestadium als in het veenbosstadium groot waren, zijn door dit gebruik grotendeels verloren gegaan.

Afb. 6 en 7: het perceel veenbos in 2005. Bos in een stadium van aftakeling.

Op de bovenlandjes van de werf is de ontwikkeling anders gegaan dan hierboven beschreven. Op twee voormalige veenweidepercelen is de werf gebouwd. Direct ten westen daarvan is de werfhaven gegraven. Ten zuiden van de werf ligt de Muizenstaart, een waterloop, waarin nu een aantal woonboten liggen. Deze is ten behoeve van een toegangsweg naar de werf afgedamd en het gedeelte ten oosten van de werf is verdwenen. De werf ligt aan de druk bevaren ringvaart van de Haarlemmermeer. Door de golfslag kalven de oevers van de bovenlandjes langzaam af. In zekere zin gaat de oeverafslag die vroeger vooral door stormen veroorzaakt werd, dus door.

De twee veenbospercelen ten westen van de haven zijn nog maar vrij kort in eigendom van de werf. De percelen zijn als oningericht veenbos aangekocht en zeker het meest westelijke perceel is dat nog steeds. Op het oostelijke perceel is het veenbos in het laatste decennium sterk afgetakeld, waarbij de meeste bomen afgestorven en omgevallen zijn. De nog steeds doorgaande bodemdaling kan een oorzaak zijn van deze aftakeling. Het zeer oppervlakkig liggende wortelpakket van de bomen zakte tot onder de grondwaterspiegel, waardoor de wortels verstikten en de bomen afstierven. Op dit perceel is in 2007 een laag van zo'n 40 cm bagger vanuit de haven gestort. Het aftakelingsproces is na die stort doorgegaan. Er staan nu vrijwel alleen langs de rand van het perceel nog bomen. Het tweede veenperceel, ten westen van de sloot, vertoont minder tekenen van aftakeling.

2.3 ECOLOGIE EN BEHEER IN OUDE SITUATIES

Al met al kan gesteld worden dat bovenlandjes, zoals die van de werf zich in de loop van de eeuwen ontwikkeld hebben van laagveen via hoogveen (toen ettelijke meters boven het huidige maaiveld) en akkerland tot grasland en na verwaarlozing tot veenbos. Drijvende krachten achter

dat proces waren de inklinking van het veen door ontwatering en de oeverafslag vanuit het Haarlemmeermeer. Elk van deze situaties kende zijn eigen natuurlijke soortensamenstelling en zijn eigen beheer. Hieronder wordt kort ingegaan op elk van deze stadia.

2.3.1 Laagveen/verlandingsgebied

Als er niet gebaggerd wordt vindt in laagveengebieden verlanding plaats, via een veenvormingsproces. Dit proces kan zowel oligotroof (weinig voedselrijk) als eutroof (voedselrijk) plaatsvinden. Het verlandingsproces in de eerste eeuwen van onze jaartelling zal een oligotroof karakter hebben gehad, wat zich vooral kenmerkt door helder water en een langzame groei van veen. Verlanding in de huidige situatie zal een sterk eutroof karakter hebben omdat het boezemwater van de ringvaart nu eenmaal voedselrijk is. Dat betekent een sneller verlandingsproces in relatief troebel water. Op oevers met rietbegroeiing komen soorten voor als rietorchis, grote karekiet en verschillende libellensoorten.

2.3.2 Hoogveen

Hoogveen is veen dat uitsluitend door regenwater gevoed wordt (dus geen contact met het grondwater heeft) en vrijwel uitsluitend uit veenmossen bestaat. Bomen, struiken en kruiden groeien er weinig of niet op. Hoogveen gedijt vooral goed in grote gebieden waar geen beheer plaatsvindt. In de tijd van het hoogveen was er dan ook nauwelijks bewoning in het gebied. Op dit moment komt er in het westen van Nederland geen hoogveen meer voor.

2.3.3 Veenakker

Van de veenakkers, zoals die in de eerste helft van de Middeleeuwen op het recent ontwaterde hoogveen hebben gelegen is weinig bekend. Op de akkers zijn gewassen verbouwd zoals gerst, lijnzaad en emmertarwe. Over zaken als grondbewerking, bemesting, enz. zijn geen gegevens gevonden.

2.3.4 Veenweide

Een veenweide is bijzonder omdat door de hoge grondwaterstand van het veen en de voedselarme grond hier vaak zeldzame planten en dieren te vinden zijn. Op voedselarme legakkers kunnen zich waardevolle natte en schrale graslanden ontwikkelen. Hier groeien verschillende zeldzame zeggenssoorten, het geelhartje en parnassia. Grotere percelen zijn een goed habitat voor vogels als wulp en watersnip en voor vlinders als moerasparelmoervlinder en zilveren maan. Voor schraal grasland is een maaibeheer nodig van één of enkele malen per jaar, waarbij het maaisel wordt afgevoerd. Door dit gevarieerd te doen ontstaan verschillende ontwikkelingsstadia op een kleinschalig niveau. Ook dit is gunstig voor de biodiversiteit.

2.3.5 Veenbos

Veenbos is laagblijvend bos dat gedomineerd wordt door Zachte berk (*Betula pubescens*) of Zwarte els (*Alnus glutinosa*). Het komt voor op plaatsen met een constant hoog waterpeil. Kenmerkend voor veenbossen - zoals bedoeld in deze tekst - is het relatief voedselarme en zure milieu. Het grondwater van veenbos wordt voornamelijk gevoed door regenwater. Het is de vraag of zich op deze locatie (weer) echt veenbos kan ontwikkelen, omdat de grondwaterkwaliteit sterk afhankelijk is van de waterkwaliteit in de Ringvaart. In dat geval zal zich een bosvegetatie ontwikkelen die meer aan broekbos doet denken, met veel Els.

Veenbos wordt nauwelijks beheerd. Wel is het van belang dat veenbos niet betreden wordt. Vanwege de zompige bodem is het echter ook onaantrekkelijk om het bos te betreden.

3 Toelichting op het ontwerp

3.1 ALGEHELE BESCHRIJVING

Het ontwerp is gericht op het beter beleefbaar maken van de natuur en de cultuurhistorie in het terrein. Dat komt tot uiting in een betere toegankelijkheid van het terrein en in een verhoging van de ecologische en landschappelijke variatie op het terrein: meer ontwikkelingsstadia uit de in hoofdstuk 2 beschreven historie worden zichtbaar. Ophoging van het terrein heeft al plaatsgevonden (op voorhand binnen deze vergunningaanvraag) en is nu niet meer aan de orde.

Op een terreintje als dit is het niet realistisch om 'wilde' natuur te ontwikkelen. Om echt wilde natuur te krijgen, die vrijwel geen beheersmaatregelen vraagt, zijn veel grotere gebieden nodig (vergelijk: Oostvaardersplassen). Het gaat hier om enkele vormen van gereguleerde natuur, waarbij we ons richten op het realiseren van verschillende biotopen die passen binnen de historie van het gebied. Daarmee verwachten we dat in op dit kleine terreintje mede door de verschillende biotopen die gecreëerd worden een grote soortenrijkdom bereikt kan worden.

Op het voorste eiland zal het beheer in eerste instantie gericht zijn op het zichtbaar maken van enkele stadia van het oude cultuurlandschap wat hier heeft gelegen. Elk stadium heeft zijn eigen, hoge ecologische waarde. Op het achterste eiland krijgen natuurlijke processen meer de ruimte.

De ontsluiting van het terrein vindt plaats via rechte paden op palen en een brug. Verder worden nog een beschoeiing en een steiger toegepast.

3.2 PADEN EN STEIGERS

De paden zijn strak gehouden (verwijzing naar de strakke lijnen van het veenweidelandschap) en sluiten qua richting aan bij bestaande lijnen in de omgeving. De paden worden ca 1 meter breed en worden uitgevoerd in cortentstalen platen (verwijzing naar de scheepswerf) op palen. Door te kiezen voor zo'n iets verhoogd liggend pad wordt veel betreding van het kwetsbare terrein voorkomen. Bovendien is het terrein daarmee ook in natte perioden goed toegankelijk. Over de sloot tussen de twee percelen komt een houten opklapbare brug. De sloot blijft daarmee doorvaarbaar.

Langs de Ringvaart komt parallel aan de loop van de ringvaart een beschoeiing van stalen damwand met een houten kop. Deze dient voor de gewenste afdichting tegen het weglekken van water uit de haven en om de oeverafslag door de boeggolven te voorkomen. De steiger wordt bij de Ringvaart iets uitgebreid, zodat aan de nieuwe beschoeiing nog een boot/dekschuit kan worden aangelegd, die dan via de steiger bereikbaar is. De beschoeiing snijdt een bestaande inham af van de Ringvaart. Die inham kan langzaam verlanden. Op die wijze ontstaat een verlandingsterreintje, dat herinnert aan de laagveenvorming uit het begin van de jaartelling.

Afb. 8. ontwerp.
Een grotere

3.3 VOORSTE EILAND

Het maaiveldniveau van het terrein blijft zoals nu of wordt in de loop van de tijd nog wat lager door klink/oxidatie. In plaats van alleen het voormalige veenbos (eindstadium van het successieproces) worden ten minste drie stadia uit de successie van het terrein zichtbaar gemaakt.

3.3.1 Verlanding

Achter de nieuw aan te leggen beschoeiing komt stilstaand water waarin de eerste verlandingsstadia met rietbegroeiing zichtbaar zullen worden. Verlandingsgemeenschappen kunnen gedomineerd worden door Riet, maar ook door Mattenbies, Kleine lisdodde of Galigaan. Gezien de voedselrijkdom van het Ringvaartwater is een rietbegroeiing op deze plek het meest waarschijnlijk. Omdat de situatie hier niet geheel natuurlijk is en enige snelheid in de verlanding gewenst is wordt ervoor gekozen om de oevers te verflauwen en het water achter de beschoeiing te verondiepen met gebiedseigen veenachtig materiaal. Eventueel worden rietstekken geplant.

3.3.2 'Veenweide'

Op het middendeel van het terrein komt ecologisch beheerd schraal grasland, wat herinnert aan het veenweidegebied dat hier ooit gelegen heeft. In dit graslandgedeelte komen langs de sloot knotwilgen, die herinneren aan het veenweidelandschap en ook hun grote ecologische waarde hebben. Knotwilgen kunnen zich hier vrij lang handhaven. Net als de andere bomen kunnen ze niet diep wortelen, maar door hun lage kroon waaien ze niet zo snel om.

3.3.3 Veenbos/broekbos

Het zuidelijke deel van het perceel langs de verbindingssloot komt/blijft spontaan opgeslagen veenbos/broekbos met veel Els en Berk, waarin een hakhoutbeheer wordt toegepast. Op deze manier ontstaan meerstammige stobben. Door deze drie stadia in het terrein te brengen wordt het beeld boeiender, maar zal ook de ecologische soortenrijkdom sterk toenemen.

3.4 ACHTERSTE EILAND

Op het achterste eiland wordt gekozen voor een extensiever beheer. Het bos zal het karakter houden van veenbos, waarin de wat hogere bomen gemakkelijk omvallen, omdat ze met hun zeer ondiepe wortelstelsel weinig grip hebben. Op deze manier ontstaat een rommeliger beeld (niet veel anders dan nu), dat wel een flinke ecologische waarde heeft. Ook hier komen enkele paden van cortenstaal, waar vanaf ook het beperkte onderhoud zal plaatsvinden.

3.5 DE AANLEGVERGUNNINGAANVRAAG

Van het ontwerp zijn een aantal onderdelen vergunningvrij. Andere onderdelen komen in aanmerking voor een (lichte) bouwvergunning. Alleen de reeds uitgevoerde ophoging (lichter gekleurde delen) en de realisatie van de verschillende biotopen zijn volgens het in 2007 vigerende bestemmingsplan aanlegvergunningplichtig. Onderstaande kaart geeft alleen de onderdelen weer waarvoor een aanlegvergunning wordt aangevraagd.

Afb. 9: onderdelen
aanlegvergunning
aanvraag

4 Beheer

4.1 VERLANDINGSTERREINTJE

Gekozen wordt voor de meer dynamische beheersvorm van het zogenaamde 'cyclisch beheer'. Hierbij mogen petgaten en vergelijkbare wateren op een natuurlijke wijze verlanden en worden ze pas als ze helemaal zijn dichtgegroeid opnieuw uitgebaggerd, zodat de verlandingscyclus opnieuw kan beginnen.

Op voorhand is moeilijk in te schatten hoeveel tijd het verlandingsproces zal vragen en wanneer uitbaggeren aan de orde is. Het verlandingsproces dient daarom gemonitord te worden.

4.2 GRASLAND

Op het grasland wordt een hooilandbeheer toegepast: jaarlijks maximaal 3 keer maaien en afvoeren. Door dit gevarieerd te doen ontstaan verschillende ontwikkelingsstadia op een kleinschalig niveau. Ook dit is gunstig voor de biodiversiteit. Bij baggerwerkzaamheden kan op een deel van het terrein bagger gestort worden, waarna op dat gedeelte de ontwikkeling feitelijk opnieuw begint. Dit was (en is) in veenweidegebied een normale manier van handelen.

4.3 VEENBOS/BROEKBOS

In het bosgedeelte op het voorste perceel wordt hakhoutbeheer toegepast: in een regelmatige cyclus worden de bomen bij de grond afgezet, waardoor stobben met meerdere stammen ontstaan. In dit bos, waarin meerdere boomsoorten met elk een eigen (kortere of langere) cyclus voor het hakhoutbeheer, wordt gekozen voor één vaste cyclus, waarin alle bomen, ongeacht de soort, eens in de 10 jaar afgezet wordt.

In het veenbos aan de overzijde van de sloot bestaat het 'beheer' feitelijk uit niets doen. Wel kan het zijn dat af en toe een boom wordt verwijderd om het terrein enigszins toegankelijk te houden.

Bijlage 1: ontwikkeling van de Haarlemmermeer volgens Melchior Bolstra

Bijlage 2. Ontwerp

